

KANE, HaV 5.5.2017 klo 11.15

HE15/2017

Yleistä uudistuksesta

Maakuntarakenteen toteuttaminen on perusteltua, mutta maakuntaportaan syntyminen etäännyttää päätöksentekoa kansalaisista ja monimutkaistaa sitä.

Verotusoikeuden puuttuminen ja palveluiden yhtiöittäminen rajoittavat osaltaan kansanvallan toteutumista maakunnan päätöksenteossa.

Osallistumisoikeuksista säädetään melko kattavasti ja velvoittavasti, mutta toteutus ja laajuus jäävät pitkälti maakuntavaltuuston harkintaan -> kansalaisten vaikutusmahdollisuudet eivät tule toteutumaan yhdenvertaisesti. Maakunnilla oltava riittävät resurssit toteuttaa ja edistää demokraattista osallistumista.

Kielelliset oikeudet tärkeää huomioida ja turvata uudistuksissa

Asiakas- ja kuluttajademokratia tärkeä osa osallistuvaa demokratiaa, mutta sen edistäminen julkisen vallan toimin ei ole ongelmaton. Monilla haavoittuvassa olevilla ei ole käytännössä voimavaroja tehdä aktiivisia valintoja sosiaali- ja terveystalouksissaan.

Järjestöjen asema uudistuksessa

Kansalaisjärjestöjen asema ja erityisosaamisen hyödyntäminen on jäänyt valmistelussa vaille riittävää pohdintaa ja päätösehdotuksia

Kunnissa ennakoidaan jo nyt sote-järjestökumppanuuksien siirtymistä maakuntien hoitoon. Maakuntavalmistelussa teema on ollut heikosti esillä.

Järjestöillä erittäin suuri merkitys suomalaisten hyvinvoinnille suoraan ja välillisesti

Pelkästään sosiaali- ja terveystieteiden parissa toimii 10 000 yhdistystä ja 200 valtakunnallista järjestöä, joissa yhteensä 500 000 vapaaehtoista

Maakunta- ja sote-uudistuksessa tärkeää huomioida järjestöjen asema ja merkitys

1. kunnallisina ja maakunnallisina kansalaistoiminnan areenoina ja vaikuttajina
2. järjestölähtöisen auttamistyön toteuttajina
3. palveluntuottajina

Järjestöjen asema uudistuksessa (2)

On tärkeää, että kansalaisjärjestöt otetaan alusta asti mukaan kehittämään maakuntien osallistumis- ja vaikuttamissuunnitelmia ja –menettelyjä niin, että järjestöjen asiantuntemus ja panos tulevat hyödynnetyiksi maakunnissa

Järjestöjen vakiintunut yhteistyö kuntien kanssa voi vaurioitua erityisesti siirtymävaiheessa, kun kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastannut henkilöstö määrärahoineen siirtyy maakuntiin

Järjestämislain 7§ velvoittaa kuntia yhteistyöhön yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Maakuntia koskevasta lain 8 §:stä tämä velvoite puuttuu.

Maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen käyttöönotto vasta 2022 merkitsee entistä suurempaa riskiä sille, että järjestölähtöinen auttamistyö menettää kuntien rahoitusta ilman että maakunnista voidaan osoittaa korvaa resurssia.

KANEn keskeiset havainnot

1. Maakuntalain hengen toteutuminen edellyttää, että maakunnilla on riittävät resurssit edistää ja toteuttaa demokraattista osallistumista.
2. Osana maakuntastrategiaa tulisi laatia maakunnalliset kansalaisyhteiskuntastrategiat, joissa otetaan kantaa kansalaisjärjestöjen, kansalaisverkostojen ja yksittäisten kansalaisten mahdollisuuksiin osallistua ja vaikuttaa maakunnan valmisteluun ja päätöksentekoon. Strategiassa olisi huomioitava eri väestö- ja vähemmistöryhmien (mm. lapset ja nuoret, vanhukset, haavoittavassa asemassa olevat erityisryhmät jne.) osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet sekä esimerkiksi kielellisten oikeuksien toteutuminen. Strategia tulee valmistella tiiviissä yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa.
3. Maakuntiin on luotava yhteistyörakenne kansalaisjärjestöille ja maakunnan päätöksentekijöille.
4. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykälään 8 on lisättävä maakuntien velvollisuus tehdä yhteistyötä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
5. Maakuntauudistusta valmisteltaessa ja sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuutta uudistettaessa on kansalaisjärjestöjen rooli ja merkitys tunnistettava jatkossa kokonaisvaltaisemmin.